

Bianet.org

25 Haziran 2005

Özelleştirmeci Zihniyetin Ufku Nereye? - Mustafa Sönmez

Tüpraş, Petkim, Erdemir ve Türk-Telekom 'un özelleştirilmesi olarak kamuoyu gündemine sokulan süreç şimdi de gerçek özünden uzaklaştırılarak, "özelleştirme olsun ama yabancıya satılmasın" düzlemine sıkıştırıldı.

Bu yapay tartışmalar, sendikaları, dernekleri, kısaca çeşitli grupları da arkasından sürüklerken, "özelleştirme"nin gerçek boyutu ve yapılması hedeflenenlerin birbiriyle ilintisi gözden kaçırılıyor, ortak bir gözle görülebilecek geniş anlamdaki özelleştirmeye geniş cephenin oluşumu da bir türlü gerçekleşmiyor.

Tüpraş, örgütlü sendikanın ana sorunu olarak kalırken; Erdemir, onu yabancıya sattırmamaktan ibaret, sığ bir hedefle başka bir cephenin muharebesi olarak devam ediyor.

Oysa gündemdeki özelleştirme, Tüpraş, Erdemir, Türk-Telekom gibi kamu iktisadi kuruluşlarının satışından ibaret değil.

Özelleştirme, eğitimden sağlığa, kültürden güvenliğe, kent varlıklarının satışına tüm kamusal alanları kapsayan bir geniş çerçevede hayata geçirilmeye çalışılıyor ve hiçbiri bir diğerinden kopuk değil.

Hepsinin de amacı, kar ve sermaye birikimi düzenine taze kan sağlamak, yeni canlı hücreler sunmak. Ama halktan alarak, ama çalışan sınıfı ezerek ve sömürerek.

Özelleştirme, artık sığ bir "KİT kamburu"ndan kurtulmak tartışmasının öznesi değil. KİT'ler karda da olsa, zararda da olsa satılıyor. Kamu, her tür ekonomik alandan çıkarılıyor.

Bu zaten yeni bir tartışma değil. Bunlar, dünya kapitalizminin, küresel sermaye birikiminin master planını çizen ve uygulatan Uluslararası Para Fonu (IMF)- Dünya Bankası (DB) ikilisinin "birinci kuşak reformlar" dedikleri paketin ana önlemleriydi.

Bizde 1980'lerde başladı ama gecikti, gecikerek uygulanıyor.

Deregülasyon ve sonra re-regülasyon

1990 başlarında IMF-DB ikilisinin gündeme soktukları Washington Mutabakatı ve ardından Washington Mutabakatı sonrası olarak anılan, küresel düzeyde kapitalizmin yeniden yapılandırılmasını hedefleyen iktisadi ve siyasal politikalardan birinci kuşak düzenlemeler ulus devletlerin piyasalarını küresel kapitalizmin piyasa kurallarına sınırsızca açmalarını istiyordu, dayatıyordu.

Ticaretin tümüyle serbestleştirilmesi, sermayenin transferindeki kısıtların kaldırılarak ülkelerin uluslararası finans ağlarına açılması ve bu hedeflere uygun olarak sürdürülen kuralsızlaştırma (deregülasyon) ve özelleştirme politikaları, birinci kuşak politikaların temel çerçevesiydi.

"İkinci kuşak reformlar" ise devlete yeni bir görev getirdi. Neydi bu görev? Devletten piyasanın toplumsal olan her alana yaygınlaştırılmasını isteyen etkin düzenleyici (re-

regülasyon) rol.

Böylece ulusal devletler, kendi tarihsel ve toplumsal ilişkilerince biçimlenen kurumsal ve hukuksal yapılarını hızla ve tabi ki IMF-DB ve benzerlerinin dayatmalarıyla yeniden tanımlama ve düzenlemeye koyuldular.

Merkez Bankası'nın özerkleştirilmesi, parlamentonun siyasetin denetiminden uzak kurulların ekonominin ve sosyal yaşamın ana kurumları oluşturması küresel sermayenin "tek hukuk" sistemini tüm dünyaya yaygınlaştırma arayışından başka bir şey değildi.

Artık ulaşılmak istenen iki hedef şunlardı:

* Kamusal alana ilişkin karar alma süreçlerinin toplumların kendi anayasal kurumlarından alınıp, küresel kurallara tabi "bağımsız" düzenleyici üst kurullara devrini sağlamak .

* Kamusal alanın -eğitimin,sağlığın, her tür kamu hizmetinin, kültürün , kentsel varlıkların- giderek daha fazla metalaştırılması, ticarileştirilmesi.

İkinci kuşak reformun hedefi olan devletin, piyasayı hakim kılması gerçekleşince ne olacak?

Piyasaya tam teslimiyet, siyasetin, devlet aygıtının ekonominin yönetimindeki ve bölüşüm ilişkilerindeki rollerinin kalkması anlamına geliyor. Kapitalist bir toplumsal formasyonda piyasa, özünde anti-demokratik bir mekanizmadır.

Anti-demokratiktir, çünkü, piyasanın tam egemenliği insanlara, ancak parası kadar yaşama şansı verir. Paran kadar sağlık hizmeti alırsın, paran kadar kültür hizmeti, eğitim alırsın, paran yoksa sürünürsün; sürünmeyi engelleyecek, tutunacağın bir kamusal dal kalmamıştır çünkü.

Sermayenin mutlak tahakkümü

Peki önceden de böyle değil miydi? Bu kadar değildi. Piyasanın içinde barındırdığı vahşet, anti-demokratiklik, halkın gücünün siyasete yansması oranında ehlileştirilmiş, insaf çizgisine çekilmişti.

Sosyal devlet, bu işe yarıyordu. Sendikaların, sosyal demokrat, sosyalist partilerin mücadeleleri sayesinde piyasanın insafsız, vahşi, acımasız sonuçlarını hafifletecek bir dizi denge aygıtı, savunma mekanizması oluşabilmişti.

Bunlar da çoğunlukla kamusal kuruluşlar aracılığıyla hayata geçirilmekte idi.

"Devlet ekonomiden elini eteğini çeksın" gibi isterik çılgınlıklar atanlar bu sosyal mevzileri yıkmaya, savunma mekanizmalarını topluca tasfiye etme telaşında olanlardır.

Bu isterik arzu hayata geçtiğinde, sermayenin mutlak tahakkümü gerçekleşir.

Dolayısıyla özelleştirmeci zihniyetin ufku, KİT'lerle sınırlı kalmaz, tüm kamusal alanı paraya tahvil etmeye, sağlığı özelleştirmeye, eğitimi, müzeleri, kentlerin tarihi dokularını - Haydarpaşa Garı'nı, Boğaziçi'ndeki okulları- satmaya, tüm sosyal destekleri tahribe, tasfiyeye, muhteris piyasanın tüm savunma mekanizmalarını silip süpürmesine kadar uzanır.

Karşımızda neyin durduğunu bilelim, bilelim ki, ona göre gücümüzü enerjimizi kullanalım, saflarımızı sıklaştıralım; direnelim...